

**РІВЕНЬ ЗНАНЬ ПРАЦІВНИКІВ ІЗ ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ Є ОДНИМ З
ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ**

БАРВІНОК М.С.,

ІЩЕНКО І.І., Національний університет цивільного захисту України,
викладач кафедри пожежної і техногенної безпеки об'єктів та технологій

Навчання з питань охорони праці – це навчання працівників, учнів, курсантів, студентів, слухачів з метою отримання необхідних знань і навичок з питань охорони праці або безпечного ведення робіт.

Спеціальне навчання – є щорічне вивчення працівниками, які залучаються до виконання робіт з підвищеною небезпекою або там, де є потреба в професійному доборі, вимог відповідних нормативно-правових актів з охорони праці.

Порядок навчання та проведення перевірки знань посадових осіб з питань охорони праці визначається Законом України «Про охорону праці» (ст. 18 «Навчання з питань охорони праці») та Порядок навчання з питань охорони праці та перевірки знань посадових осіб визначається типовим положенням, що затверджується центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері охорони праці. Чинна у 2023 році редакція Типового положення про навчання з питань охорони праці (далі — Типове положення) затверджена наказом Держнаглядохоронпраці від 30.01.2017 № 140. Вона діє з 14 квітня 2017 року.

Даний нормативний акт спрямований на реалізацію в Україні системи безперервного навчання з питань охорони праці працівників у процесі їх трудової діяльності, а також учнів та студентів усіх закладів освіти. На підприємствах на основі Типового положення, з урахуванням специфіки виробництва та вимог нормативно-правових актів з охорони праці, розробляються і затверджуються відповідні положення підприємств про навчання з питань охорони праці, а також формуються плани-графіки проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, з якими мають бути ознайомлені працівники.

Відповідальність за організацію цієї роботи на підприємстві покладається на його керівника, а в структурних підрозділах – на керівників цих підрозділів. Контроль за її своєчасним проведенням здійснює служба охорони праці або працівники, на котрих покладені ці обов'язки.

Працівники підприємств при прийнятті на роботу і періодично в процесі роботи, а вихованці, учні і студенти під час навчально-виховного процесу повинні проходити навчання і перевірку знань згідно з вимогами Типового положення. Допуск до роботи (виконання

навчальних практичних завдань) без навчання і перевірки знань з питань охорони праці забороняється.

Навчання з питань охорони праці та відповідна перевірка знань можуть проводитися як традиційними методами, так і з використанням сучасних видів навчання – модульного, дистанційного тощо, а також з використанням технічних засобів навчання: аудіовізуальних, комп'ютерних навчально-контролюючих систем, комп'ютерних тренажерів.

Відповідальність за дотримання навчальних планів і програм навчання з питань охорони праці, використання в повному обсязі відведеного для цього навчального часу, якість навчання в закладах освіти працівників, студентів, учнів та вихованців несуть керівники відповідних закладів освіти.

Контроль за дотриманням Типового положення про навчання з питань охорони праці здійснюють органи державного нагляду за охороною праці та служба охорони праці центральних та місцевих органів і виконавчої влади.

Принципи – це основні правила, ідеї, норми поведінки, розроблені наукою, дотримання яких гарантує ефективне управління діяльністю організації.

Принципи організації навчання з питань охорони праці: єдність цілей, науковий підхід, демократизація, єдиноначальність, відповідальність, плановість, системність, ефективність, гнучкість, урахування потреб та інтересів працівників.

Види навчання з питань охорони праці: теоретичне та практичне, під час підготовки, перепідготовки, здобуття нової професії, підвищення кваліфікації. Проводиться у вигляді: лекції, семінари, консультації, виставки, конкурси.

Працівники під час прийняття на роботу і в процесі роботи, а також учні, курсанти, слухачі та студенти під час трудового і професійного навчання проходять на підприємстві за рахунок роботодавця інструктажі, навчання та перевірку знань з питань охорони праці, надання першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також правил поведінки у разі виникнення аварії. Організацію навчання та перевірки знань з питань охорони праці працівників, у тому числі під час професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації на підприємстві здійснюють працівники служби кадрів або інші спеціалісти, яким роботодавцем доручена організація цієї роботи. Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою, повинні попередньо пройти спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум).

Отже, належна підготовка, навчання та підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці дає змогу запобігти нещасним випадкам на виробництві, травмам та захворюванням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закону України «Про охорону праці» (із змінами, внесеними згідно із Законом № 4170-IX від 19.12.2024).
2. Типове положення про навчання з питань охорони праці (затверджене наказом Держнаглядохоронпраці від 30.01.2017 № 140. Вона діє з 14 квітня 2017 року).